

Woensdag 17 januari 1917 – ochtendeditie

De weggevoerde Belgen.

Naar wij vernemen, hebben een twintigtal, in wetenschappelijke kringen alom geroemde, hoogleraren van onze vier universiteiten en de hogeschool te Delft dezer dagen een dringend beroep op de Duitse regering gedaan, om de naar Duitsland weggevoerde Belgen weer naar hun land te laten terugkeren.

Volksopbeuring in Vlaanderen.

Men schrijft ons:

Een namiddagthee heeft vandaag een aantal dames en heren in het hotel de Witte Brug bijeen gebracht. De afdeling Den Haag van het Nederlandse Comité voor Volksopbeuring in Vlaanderen had deze bijeenkomst op touw gezet en de heer Marcellus Emants, warm Groot-Nederlander als hij is, heeft er een krachtig woord van inleiding en aanbeveling voor gesproken.

Volksopbeuring is een Vlaamse Vereniging, zegde hij, en heeft in Vlaanderen zelf op zijn minst 25 afdelingen, die zich met allerlei maatschappelijk werk bezighouden. Zuigelingen- en kinderbescherming, volkskleding en -voeding, “stille hulp” (aan behoeftigen uit betere kring), soldatentrost, ziedaar een paar zaken, waaraan zij, onder andere, haar aandacht wijdt.

De soldatentrost, het zenden van pakjes aan de Vlaamse krijgsgevangenen in Duitsland, komt hoofdzakelijk voor onze rekening, omdat uit België geen pakjes en geen geldzendingen gestuurd mogen worden.

En natuurlijk is daarvoor veel geld nodig. Meer dan er op het ogenblik is in ieder geval. Want wel zijn er reeds belangrijke giften ingekomen, maar het is nog lang niet genoeg.

En dus ...

Ja hoor, er stond weer een buffet met theekopjes klaar en jonge meisjes in het licht waren hun "slachtoffers" al aan het uitkiezen tegen dat het pauze zou zijn!

Maar eerst moest er nog wat van het programma afgewerkt worden. Een Vlaamse zanger, Emiel van den Bosch, zong Vlaamse liederen van Caesar Hinderdael, die zelf aan de piano zat en René de Clercq, de ook hier zo welbekende dichter, declameerde uit eigen werk, o.a. het mooie Lied van de Arbeid.

Toen konden de dames hun gang gaan. Het zag er wel naar uit, dat ze succes hadden met hun werk, men mag dat aan het sympathieke doel in ieder geval van harte gunnen.

Later kwamen de zanger en voordrager nog eens terug. Emiel van den Bosch zong toen o.a. de Vlaamse Leeuw.

Voor alle twee werd er hartelijk geklapt.

Londen, 16 januari. Officieel: Onze artillerie heeft een vijandelijke stelling bij het kanaal van Ieper naar Komen ernstig beschadigd.

Belgische kinderen.

Heden wordt mevrouw de Villers-Borret te Eijsden verwacht met 100 kinderen uit het land van Luik. Er is voor al deze kinderen, die voor de gehele duur van de oorlog bij particulieren geplaatst worden, reeds onderdak gevonden.

Woensdag 17 januari 1917 – avondeditie

Berlijn, 17 januari. Officieel: Front prins Rupprecht van Beieren.

In de boog van Ieper is een onderneming van de vijand door onze batterijen in de kiem verstikt.

Amerikaanse protesten tegen de deportaties in België.

Londen, 17 januari. Aan de Daily Telegraph wordt uit New York gemeld, dat verschillende kerkgenootschappen en andere lichamen President Wilson verzoeken ditmaal van Washington's geboortedag op 22 februari een dag van nationaal protest te maken tegen het optreden van Duitsland in België. In het verzoek, dat de vereniging van New Yorkse geestelijken tot de president heeft gericht, wordt afschuw en verontwaardiging over de deportaties in België als daden der Duitse regering uitgesproken. Het verzoekschrift noemt de deportaties onwettig, onmenselijk en een beschaafd volk onwaardig en verzoekt alle kerken, arbeidersverenigingen en organisaties in het gehele land om tegen het monsterachtige onrecht, dat nog voortduurt, te protesteren, ook opdat de Amerikaanse regering zou weten, wat het gevoel van het Amerikaanse volk is. Tenzij de deportaties ophouden, zal er de 22^e februari een nationale betoging gehouden worden, groter dan er ooit een op Washingtonsdag gehouden is. In alle steden zijn subcommissies aangewezen.

Een protest van Belgen.

Havre, 17 januari. De vereniging van Belgische industriëlen heeft tot de Duitse gouverneur in België een protest gericht tegen de deportaties en tegen het wegnemen van werktuigen en machines uit de fabrieken. Het wegvoeren der arbeiders heeft tot doel, in

Duitsland arbeidskrachten te krijgen, om de Belgische industrie te vernietigen. In dit protest wordt tenslotte gezegd, dat de verschrikkelijke verantwoordelijkheid voor de rampen, die zonder ophouden België overstelpen, Duitsland treft.

Van de Zeeuws-Vlaamse grens: Sedert gisteren was er een buitengewoon zwaar geschut hoorbaar.

Generaal Ruquoy.

Generaal Ruquoy, wiens benoeming tot opvolger van generaal Wielemans, als hoofd van de generale staf van het Belgische leger, ons de vorige week geseind is, is, naar wij in De (Belgische) Legerbode lezen, 55 jaar oud. Het blad deelt omtrent de generaal de volgende bijzonderheden mede:

Hij heeft zijn militaire loopbaan op 11-jarige leeftijd begonnen als soldatenkind. Na opeenvolgend langs de verschillende graden van het lager kader te zijn gegaan, deed de toekomstige generaal op schitterende wijze zijn onderluitenantsexamen en verkreeg hij de epauletten op 15 oktober 1881, nog geen 20 jaar oud. Luitenant in 1887, trad hij in 1890 in de krijgsschool en verliet deze in 1893 met het brevet van stafadjunct. Kapitein in 1895, kapitein-commandant in 1899, deed Ruquoy geheel zijn dienst bij de troep. Majoor op 25 september 1906 en luitenant-kolonel op 26 maart 1913, werd hij korte tijd voor de oorlogsverklaring, op 26 juni 1914, tot de graad van kolonel bevorderd. Het is in deze hoedanigheid dat kolonel Ruquoy, aan het hoofd van het 7^e regiment jagers te voet, de veldtocht aan de Gete meemaakte, onder Antwerpen en aan de IJzer en herhaalde malen gewond werd. Vanaf het begin bleek hij een krachtig aanvoerder, behendig en ondernemend. Zijn regiment is een van degenen die zich het meest onderscheidde gedurende het harde maar roemvolle tijdperk in het begin van de oorlog. Na het bevel over

een brigade te hebben gevoerd, werd kolonel Ruquoy op 11 juni 1915 tot generaal-majoor benoemd en aan het hoofd van een legerdivisie gesteld. De graad van luitenant-generaal werd hem op 30 maart 1916 toevertrouwd.

Het feit alleen dat de koning hem gekozen heeft om deze zo hoge post, zo vol verantwoordelijkheid te vervullen, getuigt genoeg van de hoge waarde van luitenant-generaal Ruquoy, die overigens ook nog blijkt uit de grote diensten die hij aan leger en land bewezen heeft. Laat ons ook nog herinneren dat de luitenant-generaal onlangs de smart heeft gehad een enige zoon te verliezen, onderluitenant Ruquoy, gevallen op het veld van eer.

De nota van België aan Wilson.

Het telegraafagentschap van Havas heeft in de samenvatting van de nota van België aan president Wilson, die het de vorige week aan de bladen heeft rondgezonden, op twee plaatsen de tekst der nota onjuist weergegeven. Zo is die onjuistheid dus ook in het telegram van Havas in ons ochtendblad van zaterdag. Daarin heet het aan het slot:

“België verlangt vurig, dat er een einde zou komen aan het ongehoorde leed der bevolking, maar het kan slechts een vrede aanvaarden, welke het de volledige politieke en economische onafhankelijkheid teruggeeft en de onschendbaarheid verzekert van het koloniaal gebied in Afrika, terwijl het tevens een billijke schadevergoeding eist en zekere waarborgen voor de toekomst.

De Belgische nota uit tenslotte de hoop, dat er een einde zou komen aan de langdurige oorlog en dat de Verenigde Staten zullen opkomen voor België, het onschuldige slachtoffer van de eerzucht en hebzucht der Duitsers, dat recht heeft op een plaats, welke het toekomst

krachtens zijn onkreukbaar verleden, de moed van zijn soldaten en zijn trouw aan de eer.”

Deze passages behoren, volgens de officiële tekst, die wij in zijn geheel in de Temps aantreffen, als volgt te luiden:

“Maar België zou slechts een vrede kunnen aanvaarden, die het zowel billijke schadevergoeding als veiligheid en waarborgen voor de toekomst verzekert.”

En:

“Deze feiten (nl. de steun en de sympathie van het Amerikaanse volk voor het Belgische) doen de regering van de koning de gegronde hoop koesteren, dat bij de definitieve regeling van deze lange oorlog de stem van de mogendheden der entente in de Verenigde Staten een eenstemmige echo zal vinden”, enz.

Generaal Wielemans.

Onze correspondent te Havre heeft verleden week de dood van luitenant-generaal Wielemans, het hoofd van de Belgische generale staf, gemeld. Omtrent de levensloop van de generaal lezen wij thans in De (Belgische) Legerbode o.m.:

Luitenant-generaal Wielemans heeft een schitterende loopbaan gehad. Geboren op 10 januari 1863, nam hij vrijwillig dienst op 15-jarige leeftijd, op 11 mei 1878. Hij trad het volgend jaar in de militaire school en verwierf de epauletten van onderluitenant op 1 mei 1881, nauwelijks 18 jaar oud.

Luitenant in 1886, trad hij spoedig in de krijgsschool waar hij, na schitterende studies, in 1890, het brevet van stafadjunct verkreeg. Op 26 december 1894 tot kapitein benoemd, ging hij het volgend jaar

in de bijzonder kader van de staf over, waar zijn grote bekwaamheid zich dikwijls liet blijken.

Bureeloverste in het ministerie van oorlog, verliet hij dit ambt bij zijn benoeming tot de graad van majoor bij de staf op 25 december 1906, om in de krijgsschool de belangrijke leraarsstoel te bekleden voor de leergangen van de diensten van de staf, van administratie en van militair recht en militaire wetgeving. Zoals gewoonlijk onderscheidde hij zich in dit zeer bijzondere ambt en de leerlingen die hij gevormd heeft hebben ruimschoots genoten van dit onderwijs vol klaarheid, vol methode en praktische zin.

Hij verliet de leraarsstoel op 3 november 1910 om stafoverste van de verdedigingsstelling Namen te worden. Op 25 december 1912 tot luitenant-kolonel bevorderd, werd hij in de hoedanigheid van sectieoverste tot de legerstaf geroepen. Enige maanden later duidde minister de Broqueville, die zijn scherp verstand, de rechtschapenheid van zijn karakter en zijn militaire hoedanigheden naar waarde had weten te schatten, hem aan tot hoofd van zijn militair kabinet. Luitenant-kolonel Wielemans nam ook een ruim aandeel in het herinrichtingswerk van ons leger, waaraan minister de Broqueville al zijn krachten wijdde. Op 26 juni 1914 tot kolonel benoemd, vervulde hij de moeilijke post van kabinetsoverste toen de oorlog uitbrak. Deze zou aan het toekomstige hoofd van de generale staf van ons leger de gelegenheid geven, zijn talent en zijn wilskracht ten volle te doen blijken.

In het begin van de maand september 1914, toen het Belgisch leger onder de muren van Antwerpen opereerde, deed de koning verscheidene veranderingen in ons hoger bevel. Op 6 september maakte hij van kolonel Wielemans zijn onmiddellijke medewerker in het bestuur van de krijgsverrichtingen, door hem de titel van onderoverste van de generale staf van het leger te verlenen; het

werkelijk ambt van hoofd van de generale staf werd hem aldus toevertrouwd, daar dit geen eigenlijke titularis had.

Nauwelijks enige dagen nadat hij zijn ambt had aanvaard, greep de krachtige uitval uit Antwerpen plaats, van 9 tot 13 september, die samenviel met de slag aan de Marne. Daarna kwamen de tragische dagen van de val van Antwerpen, gevolgd door de epische aftocht naar de kust. Gedurende deze bijzonder moeilijke uren, openbaarden de koelbloedigheid, de kalmte en de vastberadenheid van kolonel Wielemans zich schitterend.

Daarop volgde de roemrijke slag aan de IJzer, waarin de onderoverste van onze legerstaf, als rechtstreeks medewerker van de koning, een aanzienlijke rol speelde. Door zijn wetenschap, zijn helder doorzicht en zijn bekwaamheid die door een onwrikbare wil werden ondersteund, was hij een der voornaamste bewerkers van deze overwinning. Nauwelijks was de slag ten einde, of de koning benoemde hem op 21 november 1914 tot generaal-majoor, en gaf hem zo een nieuw bewijs van zijn vertrouwen en van de hoge achting die hij voor hem koesterde.

Voorgoed tot hoofd van de generale staf benoemd in de maand augustus 1915, bereikte generaal Wielemans het toppunt van de militaire hiërarchie op 13 maart 1916, door zijn bevordering tot de graad van luitenant-generaal. Hij was nauwelijks 53 jaar oud.

Uit Luikerland.

Luik, 7 januari.

In de avondtram, waarmee ik uit Limburg kwam, werd weer eens door de politie grote opruiming gehouden. Daar zonder gaat ons voedingsleven werkelijk niet. Al lijdt hier eigenlijk niemand honger, toch is alles gemeten en beperkt tot het volstrekt nodige, met

bovendien nog zoveel dat met geld kan gekocht worden, bv. in de talloze rijk voorziene vleeshouwerijen en in onze grote kruidenierswinkels. Midden in het oorlogsgebied zijn wij, rechtuit gesproken, er niet erger aan toe als de lieden bij u, voor wie ook reeds zoveel gemeten en gewogen wordt voorgediend.

Net als bij u gewoekerd, verheeld en vervreemd wordt aan voedingsvoorraad, hebben we ook een aantal lieden, die van deze stieltsjes een baantje hebben weten te maken. Moest men ze laten begaan, dan zouden ons vrachten aan allerhande eetwaren ontfoetseld worden tot voordeel van mensen, die geen gebrek hebben en uitzinnige prijzen kunnen betalen.

Daar zitten nu, gedrongen op de trambanken, een aantal volkswomen met wijde kledij. Ze zijn blijkbaar niet op hun gemak en kijken naar alle richtingen, angstig en bekommerd. Het wordt een ontzenuwende drukte, wanneer de tram stilstaat. Het is of al de veelsoortige en veelvormige pakken in de netten en onder de banken aan het beven en bibberen gaan, alsof ze zochten naar een geheime plaats, waar geen wezen ze zou ontdekken. Buitendien zitten er angstigen naast angstigen als op hete kolen. Ze zijn inwendig beladen. Een algemene siddering, een zucht van wanhoop voor het nakend grootste gevaar ... De politie ... ! Algemene jacht ... ! Algemeen onderzoek en uitpakking. Het bedrog is ontdekt. De schuldigen worden van alles beroofd en verwachten het ergste. Enkele stemmen van verontwaardiging gaan nauwelijks ademend op, doch de grootste meerderheid van de reizigers keurt de voedselleiders af en verheugt zich om het streng toezicht, dat over de veiligheid van onze boterham waakt. Want deze sluikhandel is een kwaal, die moet worden uitgeroeid op onmeedogende wijze. Enkel uit winstbejag ontstaan, zou zij, moest ze voortwoekeren, een aantal mensen van het nodige beroven en de prijzen uitzinnig opjagen.

Vooral boter, aardappelen en meel worden gesmokkeld. Dit bewijst wel dat er voorraad is.

Nu heb ik met eigen ogen gezien, hoe in zo'n woeling het ene wijf het andere bestal, door een niet ontdekt pak te ontfutselen. In het gedrang, langs de baan, staat een man, met een kind aan de hand, letterlijk te wenen. Men heeft hem zijn reiszak vol kleren gestolen.

De opkopers zijn bovenmate behendig en stout. Ik kan u zeggen, dat op één nacht drie karretjes een dorp kwamen ingereden, zich regelrecht naar drie boerderijen begaven en subito presto enkele zakken tarwe en haver oplaadden, waarmee ze dan, zonder argwaan, weer wegreden. Gelukkig rook een werkman lont, bracht de plaatselijke politie op de hoogte, met het gelukkig gevolg, dat de voedseldieven werden gesnapt. Of de drie boeren in hun lot zullen delen, behoeft geen betoog.

Ons landelijk volk, dat natuurlijk ook beperkt eet, doch nog ver af is van de nood, verheugt zich altijd in winsten van overvloed. In de eerste oorlogsmaanden, wanneer nog onzekerheid en vrees met het oog op de toekomst heersten, werd er in onze kerken troost gezocht in het gebed, bij gelegenheid van allerhande smeekdiensten, ingericht door de geestelijkheid. Thans zijn onze dorpen weer hun heel gewoon leven ingegaan. Zelfs komt het ons voor, dat men minder bidt, ja, onverschillig tegenover de kerk wordt, onverschilliger, zouden we welhaast zeggen, dan ooit vroeger. Zo is immers de gewone mens. Wanneer nood en ramp hem dreigend boven het hoofd hangen, zou hij, om een volksuitdrukking te gebruiken, Onze Lieve Heer van het kruis bidden, doch gaat het hem uitstekend, dan denkt hij zelden aan het Opperwezen.

Wat hier nog treft, is het thans erg toenemende gebruik van eenvoudige begrafenissen. Onze dagbladen kondigen eenvoudig de

sterfte aan met, negen keer op tien, tot slot, "l'enterrement a eu lieu dans l'intimité".

Dergelijke begrafenissen begonnen reeds, maanden voor de oorlog, hier in Luik, en ook elders, van lieverlede talrijker te worden. Van wie zich zo liet begraven, kon men beslist zeggen, dat hij tot een verwantschap behoorde, die voor eens en immer afgebroken had met de kostelijke wijze van uitvaart, waartoe zich, zelfs in de jongste jaren, de kleinst-burgerlijke families verplicht achtten. Zag nu de aristocratie en de gegoede burgerij van die mode af, omdat ze te volks werd? Het is mogelijk. In elk geval staat vast, dat hier te lande een aantal gezinnen met schrik een begrafenis tegemoet zagen, niet zozeer om het verlies van een dierbaar lid, dan wel om de ongehoorde kosten van pracht en praal, door de plechtigheid en de rang veroorzaakt.

Zo heeft ook de oorlog hier vereenvoudiging ingevoerd en menselijk opzicht onder de voeten getrapt. Werd nu die eenvoud maar voorgoed algemeen gebruik, zoals zoveel ingevoerd nieuw, bv. onze gaarkeukens. Want die maken furore. Het is de democratische geest een genot, te zien hoe in onze "Diners économiques", waar tot vijfduizend mensen per dag komen aanzitten, het verschil van stand en betrekking verdwijnt voor het overheersend gevoel van menselijkheid. Daar nu weer pas avondsoep, lekker en zeer voedzaam, tegen 5 centiemmen per bord wordt verstrekt, was men wel wat bekommerd met de vraag, of dit nieuwe wel in de geest van het volk zou ingang vinden. Overbodige vrees! Bij duizenden borden worden elke avond gebruikt.

De grote nijverheidsstad, thans zo erg verlamd, kwijt zich op wonderbare wijze van haar plicht ten opzichte van de bevolking. Onlangs heeft zij aan al de kinderen van haar openbare scholen een middagmaal bezorgd, een zegen voor de kleinen, doch misschien nog

het meest voor de ouders. Dit enkel maal kost aan de stadskas 600.000 frank per jaar. Mogen we daar nog bijvoegen, dat de steun aan de werklozen tussen 3 en 4 miljoen per jaar kostte, dan hoeven we verder niets te zeggen om de aandacht te vestigen op de zorg, waarmee het gemeentebestuur onze bevolking weet te helpen.

Deze is, aardig genoeg, weinig verminderd. Men telde onlangs 171.000 inwoners. Doch hier, als elders, binnen elk oorlogsgebied, en waar al niet over gans Europa? neemt het geboortecijfer af en het sterftcijfer toe. Men bevindt, over de eerste 10 maanden van het afgelopen jaar, 400 geboorten minder en 600 sterfgevallen meer.

De provincie Luik heeft thans één dagblad. Opvallend is het, zelfs voor ons, dat de Hollandse bladen hier, in de hoofdstad van Walenland, zo graag en zo talrijk worden gelezen. Het is me een genoegen u mede te delen, dat telkens heel wat nummers van elke N. R. C. die overkomt, worden afgenomen. Verbazend is het wel, dat veel heren, die vroeger gaarne bekenden geen Nederlands, laat staan Vlaams, te kunnen lezen, thans fier zijn met de N. R. C. uit te pakken, en daaruit, in het Frans natuurlijk, het voornaamste weten mede te delen over de oorlog. Veel lezers hier zijn wel Vlamingen, doch het blijkt heel zeker, dat veel Walen vlot Nederlands lezen en Walenland op weg is, voorgoed op weg, om vreemde talen aan te leren. Onze stadsgenoten hebben in deze oorlog wel scherp de overtuiging opgedaan, dat een eentalig mens, zo spoedig onmondig wordt.

Wat heeft hun zo'n groot Hollands blad verbaasd! Want ze kenden ook Holland zo weinig. Nu komt er zo ineens, en met nieuws van de hele wereld, eerste en oorspronkelijk nieuws, een blad over de noordgrens naar hier, uit het "klein" Holland, en er is geen Belgisch, geen Frans blad, zelfs niet het grootste van allemaal, die ze zo best sedert jaren kennen, dat maar de evenknie mag zijn van zo'n reusachtige vracht druksel, door een paar van uw grootste kranten

hier tweemaal per dag aangebracht. Het is waar: een mens is nooit te oud om te leren.

Uw Duitse lezers hebben reeds lang met verrassing vastgesteld, hoe uw pers zo gematigd polemiseert over alles: politiek, godsdienst en meer, en hoe in een vrijzinnige krant soms zoveel goeds kan worden gezegd, door protestanten over roomsen, en omgekeerd. Zoiets schijnt hier niet denkbaar.

Intussen ligt onze uitgeweken pers allertreurigst overhoop met de thans verschijnende hier te lande. Die twist, vooral met het oog op de uitgeweken broeders, is hoogst te betreuren. Zijn we dan niet allen in een nood, groot genoeg om elkaar in het lijden medelijden toe te dragen? Of leert de oorlog ons op dit gebied niets?